

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 240

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 240", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 185.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid64976/facsimile.pdf> (tilgået 28. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

paa saadant Arbejde, efterdi Sigtet haver været at til intet gjøre de Indvendinger, som Naturalister anføre mod Religionen. Men at fremture for længe derudi, efterat man haver seet de største Mænds frugtesløse Forsøg, er at storme mod sig selv, og at foretage sig noget som overgaaer eens Kræfter, og som er ligesom den philosophiske Steen for menneskelig Eftergrandskning. Under denne Erindring befatter jeg saavel mig selv som andre. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCXL.

Til **

Jeg besøgte forgangen Uge N. N., for at bese hans Bibliothek, hvilket jeg befandt i alle Maader at svare til den Beskrivelse, jeg derover havde hørt. Jeg kunde deraf ikke andet end fatte høj Idée ove Mandens store Accuratesse. Bibliotheket er ikke saa talrigt som prægtigt og vel indrettet. Bøgerne ere efter de Videnskabe, som de befatte, distingverede ved Bind af adskillige slags Farver. Den første og fornemste Hylde var besatt med Liig-Prædikener, alle indbundne udi sort Fløjel; hvilket viser, at Manden anseer dem som Kiernen af hans heele Bibliothek, hvorudi han haver ikke U-ret: Thi det er ved Liig-Prædikener man canoniseres og gjøres salige. Derpaa saaes udi net Orden en Mængde af andre geistlige Bøger udi andre ringere sorte Skind-Klæder. Udi denne Samling fattedes intet uden Bibler: Med dem, meenede han, hastedes ikke saa meget, saasom de altid kunde bekommes. Dernest fandtes udi samme ziirlige Orden Juridiske Bøger, alle udi røde Bind, hvormed betegnedes de af Jurister omtalte Rubriquer. Jeg mærkede af denne Juridiske Skrifers Samling, at de gjøre den gode Mand U-ret, som holde ham for en maadelig Dommer, og slet verseret in Jure, thi jeg talte henved 300de Folianter alleene: Saa at jeg troer, at neppe

den stærkeste Lands-Dommer i Riget besidder og ejer større juridisk Liggendefæe. De Historiske Bøger ere alle udi flammede eller spraglede Bind; hvormed betegnes Historiens Varitet: Den største Samling deraf bestaaer af udkaarne Romaner, hvilke han Tiid efter anden med utroelig Fliid og Møje haver sammensanket: Thi man finder dem der fast alle; og af de beste, som Hercules Herculis-cus, samt Astræa og Doct. Fausti Historie etc. vises adskillige Editioner. De Skrifter, som handle om Oeconomie, Ager-Dyrkning, item Kaage-Bøger ere alle udi grønt Bind, hvorved erindres om Ager og Eng, hvis Frugter og Producter omtales. Disse Indretninger kand alleene tiene til Beviis paa Mandens Sindriighed og Lærdom. De øvrige Bøger ere alle udi rødt Saffian, af hvis angenemme Lugt et sygt Menneske kand vederqvæges; og saasom de alle ere forgyldte paa Ryggen, haver man baade noget for Næsen og for Øjene. Dette foraarsager, at alle Fremmede strømme hid for at see Bibliotheqvet, og det uden at spørge efter Manden. Min Herre vil vel neppe bare sig for Latter, naar jeg siger ham dette, at hans Bibliothecarius er en gammel Mand, som kand hverken læse eller skrive; men en grundig Aarsag dertil gives, nemlig at Bøgerne ved Læsning ikke skal besudles. Bibliothecarius haver dog nok at bestille med at holde dem stedse reene, og ideligen at see til, at de ikke blive støvede. Intet kand være fornuftigere; thi det er fornemmelig for Bøgenes Conservation at man betiener sig af Bibliothecarier. Han selv ømmes ved at røre ved nogen Bog; hvorudover de alle see ud, som de nyeligen vare komne fra Bogbinderen. Da jeg vilde udtage en Bog, bad han mig at tøve lidet, løb hen for at hente sine Handsker, paa det at han ikke skulle røre dem med blotte Hænder; og svor han mig da til, at han udi trende Aar ikke havde røret ved en eneste Bog udi det heele Bibliothek. Min Herre vil vel ogsaa lee heraf, og sige: Hvortil tiene Bøger, naar man ikke bruger dem? Men hvis min Herre havde seet Bibliothekets Indretning, dets Nethed og ziirlige Orden, skulde han tilstaae, at man

kand blive lærd alleene af Synet. Hvis N. N. selv ikke er lærd, som nogle foregive, saa maa man dog tilstaae, at han er en Elsker af Lærdom; hvorpaa intet større Beviis kand være, end den Æmhed, med hvilken han i Stand holder sit Bibliothek: Thi det er ved saadan Omgang, at man ret lader see Estime for boglige Konster. Mange Ting synes latterlige, og dog ved nøje Examen befindes vel grundede: En vis Herre blev udi nogle Aar beleed, efterdi han gemeenligen, naar en Sag ageredes, sov udi Retten; men, da man fik at vide, udi hvilket nobelt Forsæt saadant skeede, nemlig, for ikke at lade sig forføre af Advocaternes sminkede Tale, kunde man ikke andet end fatte Estime for Manden, og ansee ham som en retsindig Dommer, der i agt tog denne Maxime, at Justitia bør være blind. Det var at ønske, at andre vilde øve den oeconomicke Forsigtighed med sit Bibliothek, som N. N.: Men de fleeste valke, og ved idelig Brug besudle deres Bøger; hvilket foraarsager, at naar de efter Ejerens Død komme paa Auction, de maa sælges for den halve Priis, som de have kostet. Nogle skatte dette Bibliothek paa 10000 Rigsdir., hvilket uanseet det ikke er stort, det dog er værd; thi Bindene have kostet meer end Materierne: Nogle laste vel dette hos N. N. som en Ødselhed; men han sparer derimod i mange andre Ting; thi han holder ingen Informator til sine Børn, og hans yngste Sønner holdes udi saadan Tarvelighed, at to af dem have ikkun et Par Skoe-Spænder, som de vechselviis bruge, og den yngste faaer ingen Kiole eller Buxer, uden dem som den ældre kaster og som er bleven ham for trang. Hvoraf sees Mandens fornuftige Oeconomie, i det at han sparer udi et, hvad han depenserer udi et andet. Min Herre kiender vor tilfælles Vens Theodori Bibliothek, om han ellers haver givet nøje Agt paa dets Indretning, og veed, hvorledes dermed omgaaes. Jeg haver nyeligen beseet det samme, og derudi fundet lige saa stor Skiødesløshed og U-orden, som jeg udi ovenmeldte haver fundet Ziirlighed og Agtsomhed. Udi Theodori Bibliothek sees paa en Hylde Bøger af hvidt, sort og fransk Bind sammenmæn-

gede: intet Syn kand forårsage større Væmmelse. Dette er ikke nok: jeg haver ogsaa seet udi en Rad Bøger af differente Videnskaber, for Exempel: de Danske Skuespill lige ved Siden af Doct. Spener, saa at det er GUDs Under, at saa stridig en Sammenblanding ikke haver forårsaget Klammerie, og indbyrdes Krig blant Bøgerne. De Bøger, som have hvidt Bind, ere af idelig Brug saa besudlede, at hvilken ærlig Mand der kjøber dem, maa have dem først paa Blegdammen. Jeg kunde, da jeg saadant saae, ikke efterlade at give Theodoro min Meening derover tilkiende; men han svarede Cavalierement: *jeg maa ideligen bruge mine Bøger, som dertil ere kjøbte*; ret ligesom man antetter Bibliotheker, og kjøber Bøger, alleene for at læse dem; da Erfarenhed tvertimod viser, at de fornuftigste Mænd tillegge sig Bibliotheker udi langt anden Henseende, agtende dem som Zirather og Prydelser udi deres Sale og Cabinetter: ligesom Fruentimmer tillegge sig en stor Mængde af Porcellaine, ikke til Brug, men alleene til Prydelse paa deres Skabe og Kister. Hvad som af alting meest ærgrede mig, var at finde Lutheri Bibel udi Fransk Bind. Et vederstyggeligt Syn for mine Øyen! thi det var ligesom at see en Herreds-Provst udi en rød Skarlagens Kiøle. Jeg fandt udi samme Bibliothek vel en stor Mængde af Latinske Autores. Det var got nok: men Autores af de netteste og ziirligste Editioner fattedes. Theodorus meenede, at naar han havde correcte og accurate Texter, saa var det ham nok. Hvilken forbandet Smag! ret ligesom han ikke vidste, at fast alle Literati nu omstunder meest reflectere paa Bøgenes Form, det er, paa Charactererne, Papiret og Kobberstykkerne. Jeg blues ved at tale meere her om: min Herre maa af begge disse Bibliotheqvers Sammenlignelse dømme, om min Betænkning derover er vel eller ilde grundet; vist nok er det, at Fremmede dømme ilde her om. Thi ligesom mange strømme til N. N, for at see Bibliotheket, uden at tale med Manden; saa søge mange Theodori Huus, for at tale med Manden, uden at see Bibliotheket, hvilket er udi ingen Estime. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CCXLI.

Til **

Jeg takker for det mig tilsendte Skrift, som indeholder Betænkninger over den Engelske og Franske Nation. Autor giver ikke uden Grund Fortrin udi de fleeste Ting til Engellænder; deres Skuespil vilde dog ikke befalde ham, og underskriver jeg gjerne den Dom, som han derover fælder. Jeg haver ved Leylighed af den Danske Skueplads, som nu igien fornyes, igiennemløbet adskillige Engelske Comœdier, for at see, om nogen af dem kunde tiene udi vor Kram; men jeg haver endnu ingen fundet, som med Succes kunde forestilles paa vort Theatro, og det udi adskillige Henseender. Thi først findes udi de fleeste Engelske Skuespil adskillige Frierier, saa at man udi Læsningen bliver forvirret, og ikke kand have sine Tanker fæstede. Dernæst ere de fulde af vanskelige og høytravende Talemaader, som man strax ved første Øyesyn ikke fatter. Endeligen finde andre Nationer deres Lignelser modbydelige; som for Exempel: I Steden for at sige, *hun hader ham indtil Døden*, exprimere de Engelske sig saaledes: *Hun hader ham meere, end en Qvæker hader en Papegøj, eller en Fiske-Pranger stærk Frost* (She hates him worse than a Quaker hates a Parrot or than a Fishmonger hates a hard Frost.) I Steden for at sige: *De skieldte og spyttede mod hinanden*, sige de Engelske: *De spyttede ad hinanden, ligesom to Æble, der stæeges paa en Ovn*. (Sputtring at one an other like two roasting apples.) Med saadanne Lignelser ere de Engelske Skue-Spill over alt opfyldte. Jeg vil derfor ikke disputere Nationen dens Smag, men alleene sige dette, at andre Nationer væmmes ved deslige Ziirligheder. Jeg vil ikke tale om de Obscœniteter, som findes udi de Engelske Skue-Spill; thi mange af dem vilde blive utaaelige for Mands-Personer, end sige for vore peene Damer, som maa løse deres Snøreliv, naar de ikkun høre det Ord Jomfrudom eller andet deslige nævnet paa Skue-Pladsen. Jeg forbliver etc.